

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 2g/2026

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 368
alin. (1) punctul 3) din Codul de procedură penală

(citirea declarațiilor inculpatului depuse la etapa urmăririi penale)

CHIȘINĂU

23 ianuarie 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 14 ianuarie 2026,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 23 ianuarie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 368 alin. (1) punctul 3) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dl Nicanor Ciochină, în dosarul nr. 1-1348/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Lilia Lupașco de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele cauzei penale

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se află cauza penală de învinuire a dlui Nicanor Ciochină de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 264 alin. (3) lit. b) (*încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport*) și 266 (*părăsirea locului accidentului rutier*) din Codul penal și de învinuire a dlui Ion Andronache de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 323 alin. (1) (*favorizarea infracțiunii*) din Codul penal.

4. Potrivit extrasului din procesul-verbal al ședinței de judecată din 9 decembrie 2025, anexat la materialele sesizării, dl Ion Andronache a refuzat să facă declarații în legătură cu circumstanțele cauzei penale. În acest sens, pe baza articolului 368 din Codul de procedură penală, procurorul i-a solicitat instanței să dea citire declarațiilor dlui Ion Andronache formulate la etapa urmăririi penale. Deliberând atunci, instanța de judecată a admis demersul procurorului și dispus citirea declarațiilor dlui Ion Andronache formulate la etapa urmăririi penale.

5. La 9 ianuarie 2026, dl Nicanor Ciochină a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 368 alin. (1) punctul 3) din Codul de procedură penală.

6. Printr-o încheiere din 12 ianuarie 2026, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate a articolului 368 alin. (1) punctul 3) din Codul de procedură penală și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 368 Citirea declarațiilor inculpatului

„(1) Citirea declarațiilor inculpatului depuse în cursul urmăririi penale, precum și reproducerea înregistrărilor audio și video ale acestora, pot avea loc, la cererea părților, în cazurile:

1) când există contradicții esențiale între declarațiile depuse în ședința de judecată și cele depuse în cursul urmăririi penale;

2) când cauza se judecă în lipsa inculpatului;

3) când inculpatul refuză să dea declarații în instanța de judecată.

(2) Aceeași regulă se aplică și în cazurile în care se dă citire declarațiilor inculpatului depuse anterior în instanță sau în fața judecătorului de instrucție, dacă acesta din urmă l-a informat despre posibilitatea citirii lor în instanță.

(3) Nu se admite reproducerea înregistrării audio sau video fără a se da citire, în prealabil, declarațiilor consemnate în procesul-verbal respectiv.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției menționează că articolul 368 alin. (1) punctul 3) din Codul de procedură penală permite citirea în ședința de judecată a declarațiilor inculpatului date în cursul urmăririi penale în cazul în care acesta refuză să dea declarații în instanță. Pe de o parte, autorul excepției susține că dispoziția contestată permite utilizarea declarațiilor date de inculpat în faza urmăririi penale ca mijloc de probă împotriva acestuia la etapa judecătii, inclusiv în situația în care inculpatul își exercită dreptul de a refuza să dea declarații în fața instanței. În acest sens, autorul susține că norma contestată contravine dreptului de a nu se autoincrimina, garantat de articolul 21 din Constituție.

10. Pe de altă parte, autorul pretinde că norma contestată îl împiedică să solicite audierea coinalpatului ale cărui declarații formulate la etapa urmăririi penale au fost citite în cadrul ședinței de judecată. În acest sens, autorul invocă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la dreptul inculpatului de a audia martorii acuzării în fața instanței judecătorești. Autorul susține că norma contestată contravine dreptului la apărare, garantat de articolul 26 din Constituție, dreptului la un proces echitabil și dreptului de a audia martorii, garantate de articolul 6 §§ 1 și 3 lit. d) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

13. Excepția de neconstituționalitate, ridicată de o parte într-un proces din fața instanței de judecată, este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

14. Obiectul excepției îl constituie articolul 368 alin. (1) punctul 3) din Codul de procedură penală. Norma contestată nu a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

15. Curtea a stabilit în jurisprudența sa, ca o condiție de admisibilitate a sesizării privind excepția de neconstituționalitate, și faptul că prevederile contestate trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei (HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, punctul 1 din dispozitiv). Așa cum rezultă din materialele anexate la sesizare, în cadrul ședinței instanța a admis demersul procurorului și a dispus citirea declarației formulate de inculpat la etapa

urmăririi penale. Prin urmare, Curtea admite că norma contestată ar putea fi aplicată la examinarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

16. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Curtea trebuie să analizeze, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă textul contestat reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 167 din 13 noiembrie 2025, § 18).

17. Autorul excepției susține că norma contestată contravine articolelor 21 (*prezumția nevinovăției*) și 26 (*dreptul la apărare*) din Constituție. Totodată, având în vedere că în sesizare autorul pretinde încălcarea dreptului la un proces echitabil și a dreptului la audierea martorilor, garantate de articolul 6 §§ 1 și 3 lit. d) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Curtea va examina sesizarea inclusiv din perspectiva articolului 20 din Constituție.

18. Cu privire la incidența articolului 21 din Constituție, Curtea constată că în acest capăt al sesizării autorul nu critică norma contestată din perspectiva încălcării dreptului personal de a nu se autoincrimina, ci din perspectiva afectării drepturilor coinelpatului (*i.e.* ale dlui Ion Andronache). În jurisprudența sa, Curtea a menționat că poate exercita controlul constituționalității unei legi dacă soluția i-ar fi favorabilă situației autorului excepției. Excepția de neconstituționalitate nu manifestă doar o funcție preventivă, ci și una reparatorie, pentru că ea privește, în primul rând, situația concretă a părții lezate în drepturile sale prin norma criticată. De invocarea unei excepții de neconstituționalitate trebuie să profite, în primul rând, autorul acesteia, în caz contrar, acest instrument devine o *actio popularis*, pierzându-se în aceste condiții, caracterul concret și efectiv al excepției (a se vedea DCC nr. 115 din 26 septembrie 2023, § 24). De asemenea, autorul excepției poate ridica o excepție de neconstituționalitate doar pentru apărarea drepturilor sale (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 118 din 21 august 2025, § 20). Din aceste motive, Curtea declară inadmisibil acest capăt al sesizării.

19. Cu privire la incidența articolelor 20 și 26 din Constituție, autorul excepției pretinde că dispozițiile articolului 368 alin. (1) punctul 3) din Codul de procedură penală ar permite citirea în ședința de judecată a declarațiilor date de un coinelpatat la etapa urmării penale, fără ca autorul să-l poată interoga în fața instanței, deoarece coinelpatatul își exercită dreptul de a refuza să dea declarații. În opinia sa, această situație îi afectează dreptul la apărare.

20. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că administrarea probelor constituie principalul instrument de apărare al inculpatului împotriva învinuirii formulate de procuror (a se vedea HCC nr. 11 din 23 septembrie 2025, § 68). Dreptul inculpatului de a solicita audierea martorilor în cadrul ședinței de judecată reprezintă un aspect esențial al dreptului la un proces echitabil, garantat de articolele 20 și 26 din Constituție.

21. În acest sens, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, articolul 6 § 3 lit. d) din Convenție stabilește principiul conform căruia, înainte ca un acuzat să poată fi condamnat, toate probele împotriva sa trebuie să fie prezentate, în mod normal, în prezența sa, în cadrul unei

ședințe publice, în vederea unei dezbateri adversariale. Excepțiile de la acest principiu sunt posibile, dar nu trebuie să încalce dreptul la apărare, care, de regulă, impune ca acuzatului să i se ofere o posibilitate adecvată și corespunzătoare de a contesta și de a interoga un martor care face o declarație împotriva sa, fie în momentul în care acesta își face declarația, fie într-o etapă ulterioară a procedurii (a se vedea *Al-Khawaja și Tahery v. Regatul Unit* [MC], 15 decembrie 2011, § 118).

22. Termenul „martor” are un sens „autonom” în sistemul Convenției Europene a Drepturilor Omului. Astfel, când o declarație poate servi într-o măsură semnificativă drept bază pentru o condamnare, atunci, indiferent dacă a fost făcută de un martor în sens strict sau de un coacuzat, aceasta constituie o probă pentru acuzare, căreia i se aplică garanțiile prevăzute de articolul 6 §§ 1 și 3 lit. d) din Convenție (a se vedea *Strassenmeyer v. Germania*, 2 mai 2023, § 72).

23. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, examinarea compatibilității cu articolul 6 §§ 1 și 3 lit. d) din Convenție a procedurilor în care declarațiile unui martor care nu a compărut și nu a fost interogat în timpul procesului sunt utilizate ca probe implică trei etape în care trebuie să se stabilească: (i) dacă a existat un motiv serios care să justifice neprezentarea martorului și, în consecință, admiterea declarației sale ca probă; (ii) dacă declarația martorului absent a constituit unicul motiv sau motivul determinant al condamnării și (iii) dacă existau elemente compensatorii, în special garanții procedurale solide și suficiente pentru a contrabalansa dificultățile provocate apărării ca urmare a admiterii unor astfel de probe și pentru a asigura echitatea procedurii în ansamblu (*Kuchta v. Polonia*, 23 ianuarie 2018, § 48). Aceste criterii se aplică și în cazul utilizării declarațiilor formulate la etapa urmăririi penale de inculpații care invocă dreptul la tăcere în fața instanței de judecată (*Romaniuk v. Polonia*, 26 octombrie 2023, § 26; *Kuchta v. Polonia*, 23 ianuarie 2018, § 48).

24. Curtea reține că testul din trei etape dezvoltat în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului este destinat aprecierii caracterului echitabil al procedurii în ansamblu într-o cauză concretă, apreciere care trebuie făcută de instanțele de drept comun în cadrul examinării probelor și al motivării hotărârilor judecătorești. În schimb, Curtea Constituțională verifică la modul abstract constituționalitatea legilor, fapt care nu presupune o analiză a modului de administrare și de apreciere a probelor într-o cauză precisă, ci existența în cadrul normativ al Republicii Moldova a unor garanții procedurale suficiente din perspectiva dreptului inculpatului de a audia martorii, garantat de articolele 20 și 26 din Constituție.

25. Astfel, Curtea constată că articolul 368 alin. (1) punctul 3) din Codul de procedură penală le permite părților să solicite citirea în ședința de judecată a declarațiilor inculpatului date în cursul urmăririi penale în cazul în care acesta refuză să dea declarații în fața instanței. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a reținut că admiterea ca probă a declarației unui martor care a lipsit de la proces și a cărui declarație prealabilă a fost singura probă sau proba decisivă împotriva inculpatului nu reprezintă, în mod automat, o încălcare a articolului 6 § 1

(*Schatschaschwili v. Germania* [MC], 15 decembrie 2015, § 109). Acest considerent este valabil și în cazul admiterii ca probă a declarației unui coinculpat care invocă dreptul la tăcere (*Strassenmeyer v. Germania*, 2 mai 2023, §§ 73-74).

26. Curtea reține că norma contestată stabilește cazuri limitative în care pot fi citite declarațiile inculpatului și reflectă preocuparea legislatorului de a-i permite acuzării să valorifice declarațiile formulate de coinculpați la etapa urmăririi penale, pe de o parte, și asigură respectarea dreptului coinculpatului de a refuza să dea declarații în fața instanței, pe de altă parte. Astfel, dreptul la apărare al autorului excepției nu poate fi interpretat în mod izolat, ci trebuie optimizat cu alte drepturi fundamentale, inclusiv cu dreptul coinculpatului de a nu se autoincrimina și de a refuza să dea declarații, drept care beneficiază de o protecție constituțională echivalentă.

27. Curtea constată că lipsa posibilității autorului excepției de a-l interoga pe coinculpat în fața instanței este compensată, la nivel normativ, prin garanțiile prevăzute de Codul de procedură penală.

28. Astfel, în ipoteza citirii declarațiilor coinculpatului formulate la etapa urmăririi penale, Curtea constată că norma contestată nu stabilește caracterul unic sau decisiv al acestor declarații. Dimpotrivă, evaluarea forței probante a declarației în discuție ține de competența instanțelor judecătorești.

29. În acest sens, la articolul 101 din Codul de procedură penală legislatorul a instituit principiul aprecierii coroborate a probelor. Potrivit acestui articol, fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor. Judecătorul apreciază probele conform propriei convingeri, formate în urma examinării acestora în ansamblu, sub toate aspectele și în mod obiectiv, călăuzindu-se de lege. Nici o probă nu are o valoare dinainte stabilită pentru organul de urmărire penală sau instanța de judecată (articolul 101 alineatele (1)-(3) din Codul de procedură penală). Prin aceste prevederi legislatorul a exclus riscul ca declarațiile unui coinculpat, citite în condițiile articolului 368, să dobândească o forță probantă disproporționată în raport cu dreptul la apărare al autorului excepției.

30. De asemenea, la articolul 101 alin. (4) din Codul de procedură penală, legislatorul a stabilit că instanța de judecată este obligată să pună la baza hotărârii sale numai acele probe la a căror cercetare au avut acces toate părțile în egală măsură și să motiveze în hotărâre admisibilitatea sau inadmisibilitatea tuturor probelor administrate. Această prevedere îi permite autorului excepției să conteste credibilitatea și relevanța declarațiilor citite și să-și prezinte propria versiune asupra circumstanțelor cauzei penale.

31. Curtea mai are în vedere faptul că la articolul 389 alineatele (1) și (2) din Codul de procedură penală legislatorul a stabilit limitări explicite în privința utilizării acestor declarații la pronunțarea unei sentințe de condamnare. Potrivit acestor dispoziții, condamnarea poate fi dispusă numai în măsura în care vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată și nu se poate baza pe presupuneri sau, în mod exclusiv ori în principal, pe

declarațiile martorilor depuse în timpul urmăririi penale și citite în instanța de judecată în absența lor.

32. Totodată, Curtea reține că articolele 101 alin. (4), 384 alin. (3) și 394 din Codul de procedură penală mai stabilesc obligația instanței de judecată de a examina în mod riguros declarația citită și de a motiva ponderea acesteia în raport cu ansamblul probelor prezentate.

33. Privite în ansamblu, Curtea reține că legislatorul a instituit suficiente garanții care permit utilizarea declarațiilor coinculpaților formulate la etapa urmăririi penale, fără a aduce atingere substanței dreptului la apărare al autorului excepției, garantat de articolul 26 din Constituție.

34. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2) și (3) lit. f), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 368 alin. (1) punctul 3) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dl Nicanor Ciochină, în dosarul nr. 1-1348/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 23 ianuarie 2026
DCC nr. 9
Dosarul nr. 2g/2026